

Neveltségességem, amelynek köszönhetően már azon a végzetes estén módomban állt a figyelemelterelésem áldozatául esnem, megindulva mintegy saját végzetem neveltségessé válásának útján, azon a neveltségesen végzetes, és ha megváltoztatnám sem lehetnék pontosabb, de azért mégis megcseréltem, mert piszkosul bántja a fületem a hangsúlyok szereptévesztése, tehát azon a végzetesen nevel-

Dreff János 29

ÁPRILIS

BOLONDJA*

séges estén, melynek neveltségessé válását csak a végzetessége tudta még neveltségesebbé tenni, ahogy a végzetességét is csak a neveltségessége képes még fenyegetőbben végzetessé, tehát még fenyegetőbben neveltségessé is tenni egyúttal, és amely estén a saját neveltségességem is megindult végre a végzetessé válása útján, hogy aztán már így, végzetének totális neveltségessé válásával tegyen saját figyelemelterelésem áldozatává, egy neveltségese este neveltségese áldozatává, amely este végül elhozta a tehetetlen gyűlöletemnek előbb csak a lakókörnyezetem felé irányuló végzetes, majd a gyűlölet tehetetlenségi nyomatékától sújtva rögtön, azaz neveltségesen hamar már saját magam ellen forduló bekövetkeztét, neveltségességemet tehát már akkor világosan kiolvashatóan a saját neveltségességem bizonyítékaként kellett volna számon tartanom, és nem pedig a haza végzete felett érzett szomorúságomnak a lakókörnyezetem iránt táplált tehetetlen gyűlöletébe, később pedig tehetetlen öngyűlöletbe torkolló végzetem feletti totális kétségbeesésnek. Ha már akkor módomban állt volna legalább csak a gyanú szintjén megfogalmaznom magamnak azt, hogy ami a lakókörnyezetem iránt táplált tehetetlen gyűlöletnek a haza végzete felett érzett szomorúságomon edzett pillanatokon belüli totális öngyűlöletté válását illeti, az csupán a neveltségességem egyik, talán máris legelső, és így sorrendiségének egyértelműségénél fogva máris perdöntő jelentőségű bizonyítéka, és nem pedig arra törekedtem volna ahelyett, hogy kétségbeesésemet máris totálissá, ráadásul feleségem részvétlen közreműködésével lecsillapítani szándékozóan csak még makacsabban képviselt teljességgé tegyem, mely teljesség végre teljességgel kárpótolhatott volna a tehetetlenségem tudatáért, akkor talán most nem kellene ilyen neveltségesen átadnom magam annak a belátásnak, hogy elkéstem, és ezzel a késésemmel a már amúgy is totális neveltségességemet csak még neveltségesebbé, fokozhatatlanságára máris azonnal rációfolva talán még totálisabbá, még végzetesebbé és egyúttal persze még kétségbeejtőbbé tennem, akárcsak azon az április végi estén, amelynek köszönhetően végül módomban állt a neveltségességemről való figyelemelterelésemnek úgyszólván totális áldozatául esnem. A neveltségességemről való megbizo-

nyosodásom szándékát tehát hiába is kérem utólag számon magamon, semmi értelme már, mint ahogy már akkor sem lett volna, azon az április végi estén, de mint ahogy még azon az április elején sem volt, amikor pedig a nevetségesség a maga érzéki totalitásában vált megtapasztalható létélménnyé

30 nemcsak személyemre, de egy nemzet egészére, egy egész nemzet valamennyi lakosára nézve, ékesen bizonyítandó, hogy a nevetségesség felismerése és elviselése még össznemzetileg is milyen komoly melő, hát még egyénre szabottan, hiába gyönyörködhattunk és bosszankodhattunk az Országos Választási Bizottság tagjainak nevetséges komolyságán, amellyel egy már rég lejárt szavatosságú döntésen való rágódás éppen abban a pillanatban önmaga előtt is lejáratott érvényén agyalnak a nevetségesség bábfiguráiként, miközben az ominózus választóközetekben már bizonyossággal a hajnali órákra valószínűsítették az utolsó, amúgy teljes fölöslegességét pusztán e fölöslegességének a tudatával is automatikusan heroizáló szavazópolgár sikeres és a nevetségesség határát már a túlfélről súroló, tehát a kialakult helyzetre adott abszolút komoly, ha nem mind közül is a legkomolyabb, és csakis így értve egyben a legnevetségesebbnek is minősíthető leszavazását.

Én is voksoltam azon a napon, április elején, a költészet napján, egyszer a szavazó fülkemagányában, jav: a szavazófülke magányában, elnézést, csak olyan jól hangzott, olyan, nem is tudom, olyan nevetségesen pontosan így, az elírásomnak köszönhetően, előbb persze csak nevetségességem különbejáratú fülkemagányában arról, hogy nem, nem megyek el szavazni, nem fogok beikszelni senki kedvéért sem semmilyen rubrikát, kész, befejeztem, a saját választójogommal élve csakis és kizárólag a saját szavazatom elutasítása és megtagadása mellett vagyok hajlandó voksolni, se pártra, se egyénre tehát, ne is számíts rá, mondtam feleségemnek a saját elutasításom és tagadásom mellett kampányolva a kampánycsend kellős közepén, befejeztem, elkísérlek, de befejeztem, mondtam neki, ha a választást megtagadom is, azt, hogy téged elkísérjelek választani, nem fogom megtagadni, mondtam a feleségemnek kissé már nevetségessé válva saját magam előtt is, hiszen tudható volt, hogy az elkísérés gesztusa valójában a választásra adott igenlő, tulajdonképpen a fennállóra való, ráadásul a feleségestül fennállóra való igenlő válasz, ha tehát elkísérem őt választani, én is választani fogok, ha felbuzdulok saját nagylelkűségemen, hogy elkísérem őt választani, úgy a feleségestül fennálló világrenddel való kibékülésemet máris beikszeltem magamban, ezért is volt nevetségés már az ezt megelőző napokban egy TGM-cikken való rágódás tanulságaként kötni az ebet a karóhoz, karót az ebhez, hogy rám ne is számíts, úgysem foglak elkísérni, ha egyszer mindketten tudtuk, mennyire szükségem van egy kis mozgásra, kiszellőztetni a fejem legalább egy közös séta erejéig, tehát hogy vasárnap, a költészet napján majd

együtt megyünk szavazni, ő arra, akire akar, én pedig arra, hogy még a feleségestül fennállóra sem vagyok hajlandó szavazatot pocsékolni, csakis arra, hogy a feleségemet elkísérjem szavazni, aminek a vége persze az lett, hogy a feleségemet megelőzve bújtam be a különbejáratú szavazatom fülkémagányából az egységes bemenetet biztosító szavazófülke magányába, röhejességem tudatára két x-szel leadva önkéntes és velejéig nevetséges voksomat. Ha akkor még azt hittem is, hogy ezzel az önmagam tudatosan kijátszó trükkel máris meghaladtam nevetségességem paradigmáját, máris felszámoltam volna nevetségességem vezéreszméjét, máris kijátszottam volna e nevetségesség önszemléleti iránytűjét, képessé válva mintegy a további önszemléleti jártasságom következményeinek eltussolására, úgy ma már pontosan tudhatom, hogy ezzel a hittel nemhogy felszámoltam, nemhogy kijátszottam, nemhogy a szélrózsa minden irányába szétkergettem volna ama önszemléleti következmények prognosztizálható kínját, melyektől már akkor rettegtem tehát, és, mint végül beigazolódtott, nem véletlenül, hanem éppen ellenkezőleg, magamra fókuszáltam őket, mintegy aláírva az érvényüket, mintegy hitelesítve a létjogosultságukat, mintegy jó előre jóváhagyva jóvátehetetlen megtörténtüket és bekövetkeztüket. Ha a józanságnak legalább egy halvány reményében megkapaszkodva képessé váltam volna egy kicsit is odafigyelve megérteni, hogy nem lehetek más, mint amilyen eleve vagyok, azaz nevetséges, mint ahogy nem lehet más a feleségemhez való viszonyom sem, mint amilyenek kezdettől fogva megélem, azaz szeretetteli, úgy már akkor délelőtt bezsebelhettem volna magamnak azt a tanulságot is, hogy hát akkor a politika sem igen lehet más, hiába is hirdeti magáról, mint amilyenre a meghasonlásában kéjelgő szavazópolgár az áldását adja, azaz velejéig hazug tréfa, amit a szavazásra jogosultságtól megittasodott jóhiszeműség a fennállóra áldásként kimond, mintegy aláírva ezzel a fennálló érvényét, mintegy hitelesítve a fennálló létjogosultságát, mintegy jó előre jóváhagyva a fennálló, és nem csupán a saját másságával kérkedő politikai létjogból következő majdani jóvátehetetlen mocskot és kiheverhetetlen vétkeket. Már akkor, a szavazás délelőttjén bizonyítékot szerezhettem volna arról, hogy nem lehet itt másmilyen semmi, semmilyen viszonyulás sem, mint csakis nevetséges, eleve nevetséges, legyen szó akár a magamhoz való viszonyulásról, akár a feleségemhez fűződő kezdettől fogva szeretetteli viszonyról, akár a hazám végezete felett érzett szomorúságomat illető kétségbeesésemről, amelynek köszönhetően azon a végzetes estén, akárcsak a költészet napi előjátéknak is tekinthető éjszakán hajszálpontosan ugyanúgy módomban állt a figyelemelterelésem áldozatául esnem, megindulva mintegy saját végzetem végzetes nevetségessé válásának útján.

A költészet napja még soha olyan nagyszabásúan neveltséges nem volt, mint akkor, az első forduló nevezetes napján, amikor az egyes szavazókörök előtt kigyózó sorokról már kora délután értesülni lehetett, soha olyan neveltségesen nagyszabású, mint amikor az erről való tudomásulvé-

32 telnek előbb csak az igénye, később a szándéka, késő estére pedig már a pusztá képességéről való megbizonyosodás lehetősége is egyre csak váratott magára, és ezzel egyidőben, az így vagy úgy, de mégiscsak a fennállóra szavazó és a fennálló fennállásának éppen fennállását a tényleges fennállás, méghozzá a szavazati arányokban nyomon követhető fennállásának éppenhogyanjait a tévében vagy az interneten nyomon követni szándékozó valamennyi választópolgár előtt világossá kellett váljon, de legalábbis kifürkészhetően megsejthetővé ama harci helyzet fennállásának valósága, hogyha valami igazán jót akarunk magunknak még aznap estére, akkor kénytelenek leszünk beletörődve tudomásul venni, már ha volna bennünk némi kreatív fogékonyság a költészet napjának valósága és saját életünk megélhető képtelenségérzete avagy megélhetetlen állampolgári képességei iránt, hogy tudniillik mintha éppen az lenne itt a bibi, mélyen tisztelt törzsközönsége a fennállónak, hogyis azért nem tetszünk tudni már órák óta, hogy s mint ityeg a fityeg, mert ama híres fennállónk most éppenséggel nem áll fenn, lehet szörnyülködni meg elhűlni rajt, de nem álldigál fennen, legfeljebb nekünk állhat csak feljebb, hogy nem áll fenn, és most már tehetünk össznépileg bármit, bármi irtózatos neveltségességet a történetünkben, de ilyen mázlit, mint hogy pont a költészet napján ne álljon fenn a fennálló, ilyen bajosan baszhatunk még egyszer össze magunknak a világtörténelemben, mert ennyire hülyék, mint amilyenek most vagyunk, hogy nem látunk a szemüinktől, még egyszer nem lehetünk már, mert ennek egyszerűen statisztikailag kizárt a valószínűsége, azért. Ez a felismerésem aznap este, mint ahogy a két héttel későbbi mindent, azaz végeredményben már semmit sem eldönteni hivatott második forduló estéjén sem állt még természetesen a rendelkezésemre, akkor még nem jutottam el ugyanis az önszemléletnek arra a magaslati gócpontjára, a világmegvetésnek arra a sziklaszirtjére, a bárminemű társas kapcsolat bohózatának arra a vastapssal honorált csúcspoénjáig, ahonnan beláthattam, ahonnan akár csak megsejthettem volna is, hogy itt kezdettől, azaz a költészet napjától datálhatóan valójában mindvégig csupán a fennállónak a leszerepléséről lesz nagyban szó, hogy itt semmi másra nem fut ki a történet, mint erre a zuhanásra, illetve arra, hogy e zuhanás közben a fennállóhoz való saját kétségbeesett ragaszkodásommal, majd egyre kétségbeesettebb megkapaszkodhatnékomban hogyan jutok menet közben még ráadásul önmagammal is, a saját valóságommal tehát, dűlőre, s ennek szorgalmazása folytán hogyan, mi úton-módon s milyen apropókból kifolyólag kell elterelnem majd a saját figyelmemet a saját fennállásom valóságáról,

amely ugyancsak zuhanásnak indult, hogy aztán éppen e zuhanás optikáján át tűnjenek úgy a dolgok, hogy akkor itt mintha tényleg a lakókörnyezetem iránt táplált tehetetlen gyűlöletemről, mint ahogy a haza végzete felett érzett szomorúságomon edzett pillanatokon belüli totális öngyűlöletté fajulásról lenne hasonlóképpen szó, nem pedig arról, hogy csupán a saját végzetem nevetségessé válásáról próbálom ezzel elterelni a saját figyelmemet. Saját fennállásom valósága kezdettől fogva a nevetségességgel volt eljegyezve, már az indulás pillanatában a nevetségesség termékenyítette meg, hogy aztán végül az erre való eszmélés passiójában adjak számot saját fennállásom nevetségességének valóságáról, valóságosságának nevetségességéről, erről volt akkor is szó, semmi másról, most is erről van szó. Az alászállásról van szó, a pokol bugyraiba való zuhanásról, melyről még ma is csak óvatosan merem, ám annál határozottabban, állítani, hogy azok bizony nem másféle pokolnak voltak a bugyrai, mint bizony annak az egyetlen pokolnak, melyről Füst Milán is ír *A feleségem története* előszavában, a szürke pokol legmélyének a bugyraitól, a bugyrokot persze már én teszem hozzá, tehetem, bugyor, bugyrok, most ettől miért lenne automatikusan szentimentálisabb a pusztá megnevezés őszintesége?

Ha már itt tartunk, akkor nem hagyhatom szó nélkül azt a felismerésemet sem, hogy a feleségem története is csak ugyanannak a sodró, sodródó öntudatlanságnak lett a tükre, amely a nevetségesség első, mindig lavinaszerűen magabiztos színrelépésének árvájával vonul le a tudat partvonalán, és amely tükör aztán majd csak saját kérdésességének torkolatába érve csodálkozhat végre el önmagán, saját foncsora túlsminkelt grimaszában ráébredve a látvány gyötrelmes tanulságára, arra, hogy maga is csak uszadék volt csupán, lom, egy terebélyes, roncs gát, amely a feltartóztathatatlan nevetségesség hömpölygő leheletével szívta magába az örület ígétét e próza nevetéses végkifejletéig attól a végzetesen nevetéses éjszakától kezdődően, amikor is feleségem részvétlen közreműködésével egyáltalán nem kiségtve, sokkal inkább még kétségbeejtőbb tehetetlenségembe zuhanva megfogadtam egyszer és mindenkorra, nevetségességemtől sújtott önérzetem összes kimarjult kínjaitól telten, hogy

* Fejezet a *Gyámoltalanság* című készülő regényből.